110 éve született Csorba Győző Pécs város nagy költője. Mit mondhatnék róla, röviden? 25 évig, negyedszázadig voltam – mondhatom így – Csorba mellett, a 25 évből két és fél évig egy házban vele. Ezért az ember és a költő mindig együtt élt és ***él*** bennem. 25 évig azonban az ember háttérbe szorította bennem a költőt. Napi találkozásaink elég ritkán forogtak a költészet körül. Én nem éreztem úgy, hogy alkalmas volnék Csorbával esztétika, verstani kérdésekről beszélgetni, ő meg nem szorgalmazta az ilyen beszélgetéseket. Így maradtunk inkább após-vő kapcsolatban attól a pillanattól kezdve, hogy 1969-ben először beléptem a Csorba-házba. Az ajtó fölött ugyanúgy megszólalt a falra szerelt háromágú, erős, de finom hangú csengő, mint akkor amikor a ház eladása után utoljára kimentem. Ugyanúgy szólt 25 év eltelte után, mint először, az én szívem pedig mindkét alkalommal összevissza vert. Amikor először hallottam, félve mentem be a házba, a költő pedig ugyanúgy fogadott, ahogyan aztán nagyon sokszor: csőszerű kis munkaszobájában, csonka jobbkarjára támaszkodva ágyán, szinte könyvei, iratai védelmébe bújva. Aztán felállt, kezet fogva köszöntött – csonkasága és hogy balkezét nyújtotta furcsa volt, de tudtam, hogy így lesz, figyelmeztettek rá, hogy jobbkeze születésétől hiányzik. Első szavaira már nem is emlékszem, olyan elfogult voltam. Végül valami olyasmit mondott, hát menj Nócival (Noémi, ő lett a feleségem később), nézzetek körül a házban, kertben. Innen indult a kapcsolatom, mely azután 25 évig fokozatosan mélyült a költő haláláig, egészen az utolsó csengőhangig, amikor a szívembe mart a tudás: utoljára hallom azt, ott Csorba és családja házában. Immár annak is több mint 30 éve.

Emlékeim Csorbáról? Egy oldalba hogyan is lehetne bezsúfolni azokat? A költő kemény ember volt, vaskézzel irányította kis csapatát, de a vaskezet mindig a szinte izzó szeretete irányította, s a felszínen érződő szigor célja az volt, hogy a csipetnyi, de egyre bővülő csapatának egyetlen tagja se szenvedjen hiányt semmiben és mindig okosabban, erősebben mehessenek ki a fiúk, lányok a csengő alatt az egyre jobban megzavarodó világba.

Sokat dolgoztam Csorbával kertjének gondozása, kerítésének javítása, a révfülöpi nyaraló építése, vagy az öregedő Damjanich utcai ház gyarapodó hibáinak javítgatása közben. A költő mindig minden kívánságát az építkezés vagy bármilyen más munka előtt vagy a munka során részletesen elmagyarázta és azoknak teljesítését szigorúan ellenőrizte. A teljesítés általában nem volt könnyű, különösen feleségének szeretett Margitkájának, Ancuskájának. Amikor néha ellentmondtunk neki, akár a gyerekek, akár mi, vők, lehetetlennek érezve kívánságait, Margitka volt az ütközőpont, a puffer, aki elnyelte a viták élét, és mehetett tovább a munka…, természetesen a költő előírásainak megfelelően. Margitka-Ancika volt a költő életében a biztos pont: szolgai módon, kérdés nélkül teljesítette Csorba minden kérését, óhaját, talán még azt is, amit ki sem mondott. Ancuskája nélkül a költő nem is létezhetett volna, tudom, költészete sem teljesedhetett volna ki, ezt mindig meg kell erősíteni, ha a költőről beszélünk, írunk.

Közben pedig az élet élt és élni akart: sorra születtek az unokák, így Csorba és a szülők munkája sokszorozódott, az utódok nőttek, erősödtek, a költő pedig gyengült, „kifelé ment”.

Csorba életében ugyanakkora helyet foglalt el a költészet, mint a család a kert, egyik a másikat erősítette, éltette benne, mígnem a *Hetedik unoka* című versben a gyarapodás furcsa módon a befejezést, a véget a juttatta eszébe: „*Már heten mint a gonoszok […] // A hét gyönge erősödik / a két öreg fát körbefogják / mind szorosabban bár szeretve / de kíméletlen élni-vággyal // Két öregnek vérünk veszik / kiszikkasztván szelekbe löknek / bennük belőlünk nem marad / csak olykor egy-egy tompa sajgás”*

Milyen gyönyörű megfogalmazása ez a vers az élet körforgásának és az élet összefonódásának a természettel. Így látom én Csorbát az embert, aki költészetét a családján, kertjén átszőve építette. És talán így tudom bemutatni: nagyszerű ember, aki költő és nagy költő, aki ember. A kezdő csengőhang a becsengetés, a záró csengőhang a halál. Ennél tömörebben nem tudok írni róla. A kettő között pedig az élet. A teljes élet. És a család:

Több könyv is kevés volna, hogy a pater familiastól a halálosan meggyötört, magatehetetlenül fekvő, minden jó szóra sírásig elérzékenyülő emberről írjak egy oldalt, ahogyan kérték. Pedig Csorbának ez tizenhárom sorban is jobban sikerült. Az ő szavaival fejezem be. A „fényképes falat" a költő alakította ki, ragasztotta képeit a falra ágyával szembe, így mindig láthatta azokat:

Fényképek a falon

Három lányom gyerekkorukban
Picasso arca egy lapból kivágva
az isenheimi Grünewald-oltár corpusa
s az oltárképből néhány kéz meg ujj
unokáim mind a hét együtt és külön
anyám apám nálam fiatalabban
Tandori Szpérója Szent Katalin
(múlt századi litográfia-levlap)
a Várakozó (könyöklő nő) órómai
szobor fotója Ronsard sírja Tours mellett
kis hegyi házunk
lent a te képed negyven év előttről
és sajgó sajgó fájdalom a szívben

A kis hegyi házból azóta a mi nagy családi házunk lett, Csorba csengője itt szól az ajtónk fölött. Ennyi??

Az após-vő kapcsolat a költő halála után kissé átalakult. 1996-ban elkezdtem készíteni a Csorba honlapot, ettől kezdve – megőrizve persze Csorbát az embert – már a Költővel ismerkedtem, őt akartam bemutatni. Remélem, a honlap olvasóinak Csorba emberi és költői oldaltát is sikerül felvillantanom. Igyekszem…